

Farmakofór fragmenseket tartalmazó új alkinkötésű vindolin-hibrid vegyületek szintézise és antiproliferatív hatása

FERENCZI Etelka¹, KEGLEVICH Péter², Bizhar Ahmed TAYEB³, MINORICS Renáta³, PAPP Dávid¹, SCHLOSSER Gitta¹, ZUPKÓ István³, HAZAI László², CSÁMPAI Antal¹

¹Kémiai Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem, 1117, Budapest, Pázmány Péter sétány 1/A

²Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, 1111, Budapest, Műegyetem rkp. 3

³Szegedi Tudományegyetem, 6220, Szeged, Eötvös utca 6

etelkaferenczi@gmail.com, antal.csampai@tk.elte.hu

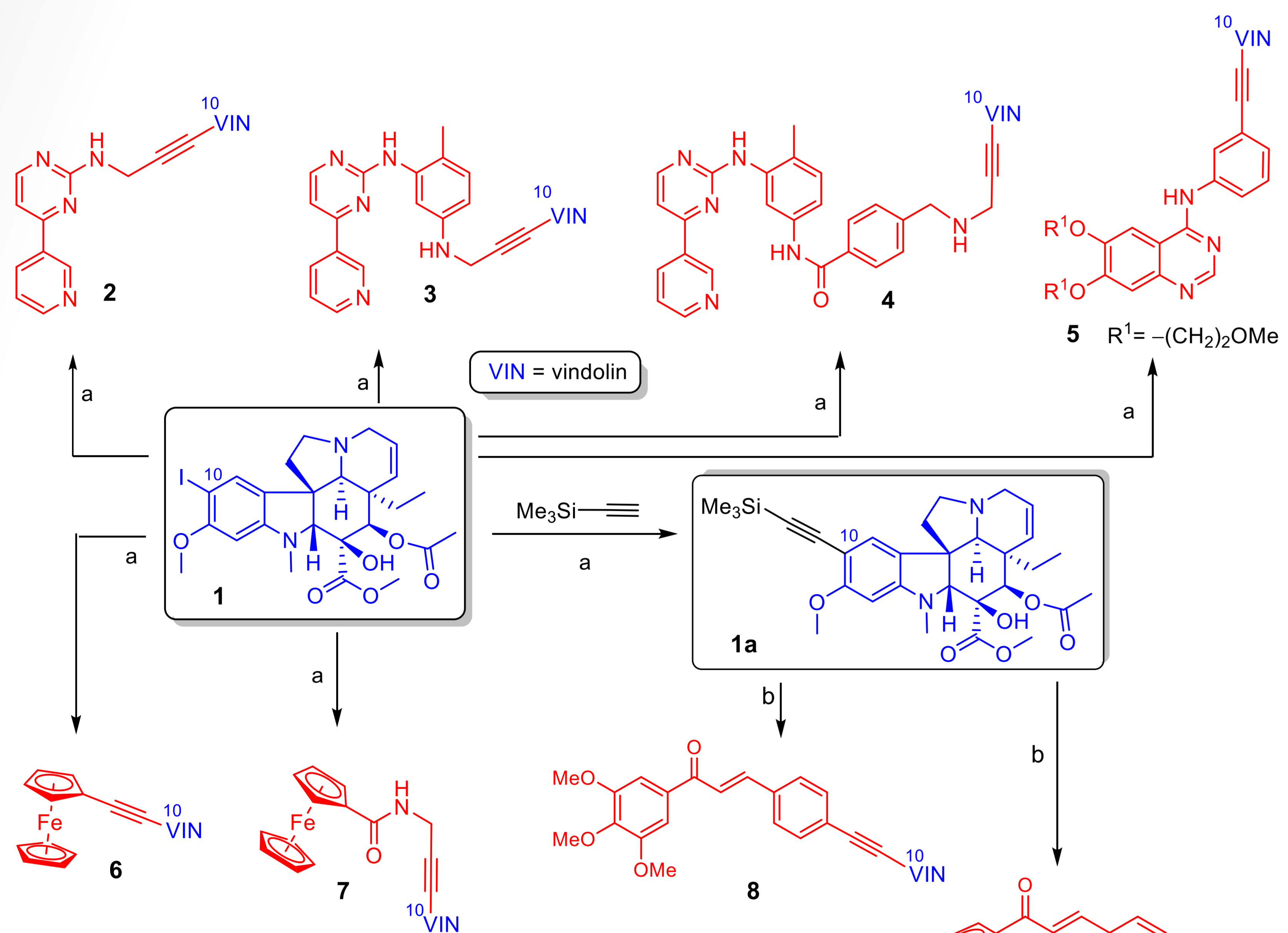

Bevezetés

A multidrug rezisztencia (MDR) az egyik olyan tényező, amely a kemoterápia hatékonyságát csökkenti. A kemoterápia fejlesztésének egyik legvonzóbb stratégiája a hibrid vegyületek fragmens alapú tervezése és szintézise. Az ilyen hibrid gyógyszerek egynél több sejt molekuláris célponttal képesek kölcsönhatásba lépni, fokozott hatékonysággal, többféle mechanizmus révén váltják ki a sejthalált, így valódi potenciállal rendelkeznek egyes rákellenes szerek tipikus hátrányainak leküzdésére, beleértve a rezisztenciát.^{1,2,3} Az egyik legismertebb tubulin inhibitor bisz-indol alkaloid a vinblasztin, katarantin és vindolin monomerekből álló hibridnek tekinthető, tubulin polimerizáció gátlásával fejt ki aktivitását.⁴ Kutatásunk során kismolekulájú rákellenes hatóanyagok Sonogashira kapcsolási reakcióival új alkinkötésű vindolin hibridek előzetes szelekcióját szintetizáltam.

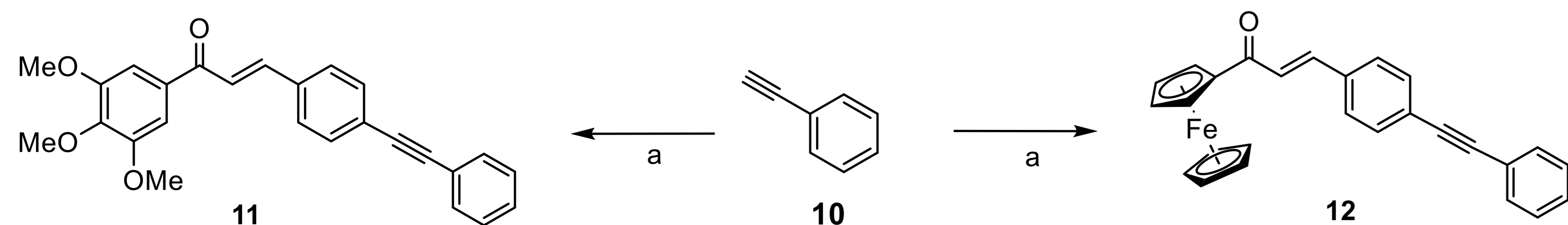
Eredmények

Az előállított hibridek első csoportja FDA által jóváhagyott rákellenes hatóanyagokat (imatinib, erlotinib), ezek fragmenseit, illetve ferrocén származékokat tartalmazza. A hibridek előállítására Pd- és Cu-katalizált Sonogashira kapcsolást alkalmaztam. Az imatinib fragmenseket propargil csoport bevezetésével tettem alkalmassá a keresztkapcsoláshoz. A reakciókhoz 1 ekvivalens alkin komponenst, 10 mól% PdCl₂(PPh₃)₂ katalizátort, 20 mól% CuI-ot és 3 ekvivalens DIPEA-t használtam DMF oldószerben 24 órás reakcióidővel, argon atmoszférában. Kalkontartalmú hibridek előállításához először trimetilszililacetilénnel reagáltattam a 10-jódvindolint (1) ugyanezen Sonogashira körülmények között. Egyedény eljárással TBAF közvetített deszililezést követően Sonogashira-kapcsolással jódtartalmú kalkonszármazékokat kapcsoltam 10-etinilvindolinnal.

Reakciókörülmények

(a) CuI (20 mol%), PdCl₂(PPh₃)₂ (10 mol%), DIPEA (3 eq.), DMF, rt., 24 h, Ar; (b) TBAF (2 eq.), CuI (20 mol%), PdCl₂(PPh₃)₂ (10 mol%), DIPEA (3 eq.), DMF, rt., 24 h, Ar

(a) CuI (20 mol%), PdCl₂(PPh₃)₂ (10 mol%), DIPEA (3 eq.), DMF, rt., 24 h, Ar.

Konc. (µM)	Mean growth inhibition (%) ± SEM				
	MRC-5	MDA-MB-231	HeLa	A2780	SH-SY5Y
2	10	Not tested	< 20	< 20	< 20
	30	Not tested	< 20	21.41 ± 1.22	29.46 ± 1.03
3	10	Not tested	< 20	< 20	< 20
	30	Not tested	89.92 ± 0.65	43.95 ± 1.74	24.69 ± 2.03
4	10	Not tested	< 20	< 20	< 20
	30	Not tested	< 20	< 20	< 20
5	10	< 20	47.84 ± 2.98	< 20	75.74 ± 2.55
	30	< 20	80.37 ± 1.83	< 20	88.05 ± 1.08
6	10	Not tested	< 20	< 20	< 20
	30	Not tested	< 20	< 20	49.19 ± 1.98
7	10	Not tested	< 20	< 20	< 20
	30	Not tested	23.99 ± 0.81	< 20	68.02 ± 1.37
8	10	87.09 ± 2.73	86.22 ± 0.79	89.62 ± 0.75	95.09 ± 0.50
	30	88.90 ± 2.80	85.01 ± 0.87	89.98 ± 0.46	94.50 ± 0.35
11	10	46.14 ± 2.17	86.37 ± 0.71	90.55 ± 0.72	95.53 ± 0.34
	30	89.88 ± 3.24	86.28 ± 0.47	90.29 ± 0.28	95.07 ± 0.27
9	10	Not tested	< 20	< 20	< 20
	30	Not tested	< 20	< 20	31.96 ± 2.40
12	10	27.48 ± 2.20	70.70 ± 1.61	51.26 ± 0.79	57.17 ± 1.48
	30	52.25 ± 2.01	80.99 ± 1.49	71.19 ± 2.86	81.63 ± 2.56
VIN	10	< 20	< 20	< 20	< 20
	30	< 20	< 20	< 20	< 20

1. Táblázat A hibridek sejtnövekedésgátló hatása %-ban kifejezve 10 és 30 µM koncentrációban

A jódkalkonokat Claisen-Schmidt kondenzációval állítottam elő 4-jódbenzaldehyd és a megfelelő acetofenon származékokból. Referenciaként a vindolint helyettesítve fenilcsoporttal előállítottam két molekulát (11, 12) a biológiai vizsgálatokhoz.

A hibrideket 4 rosszindulatú sejtvonalon (MDA-MB-231, A2780, HeLa, SH-SY5Y) és egy nem rosszindulatú sejtvonalon (MRC-5) – mely referenciaként szolgált – tesztelték.

A vizsgálatok a trimetoxifenil tartalmú vindolin-kalkon hibridet (8) azonosították a legerősebb antiproliferatív hatással rendelkező molekulaként (IC₅₀ = 0,6 µM), különösen az A2780 petefészek rák sejtvonalon.

	IC ₅₀ (µM)				
	MDA-MB-231	HeLa	A2780	SH-SY5Y	MRC-5
7	11.78	n.d.	5.62	10.33	n.d.
8	1.15 (2.22 ^a)	1.57 (1.62 ^a)	0.60 (4.25^a)	1.26 (2.02 ^a)	2.55
11	4.22 (2.59 ^a)	4.54 (2.40 ^a)	3.26 (3.35 ^a)	5.60 (1.95 ^a)	10.92
12	7.79 (3.52 ^a)	11.47 (2.39 ^a)	8.84 (3.10 ^a)	29.16 (0.94 ^a)	27.42

2. Táblázat A 1. táblázatban feltüntetett adatok alapján a legaktívabb begyületek IC₅₀ értékei

^aSzelektivitási index (IC₅₀ MRC-5/ IC₅₀ rákos sejt)

Felhasznált irodalom

- [1] Kucuksayan, E.; Ozben, T. Hybrid Compounds as Multitarget Directed Anticancer Agents. *Curr. Top. Med. Chem.*, **2017**, *17*, 907–918. doi: 10.2174/1568026616666160927155515
- [2] Fortin, S.; Bérubé, G. Advances in the development of hybrid anticancer drugs. *Expert Op. Drug Disc.*, **2013**, *8*, 1029–1047. doi: 10.1517/17460441.2013.798296.
- [3] Zheng, W.; Zhao, Y.; Luo, Q.; Zhang, Y.; Wu, K.; Wang, F. Multi-Targeted Anticancer Agents. *Curr. Top. Med. Chem.* **2017**, *17*, 3084–3098. doi:10.2174/1568026617666170707124126
- [4] Owellen, R.J.; Owens, A.H.; Donigian, D.W. The binding of vincristine, vinblastine and colchicine to tubulin, *Biochem. and Biophys. Res. Comm.*, **1972**, *47*, 685–691. https://doi.org/10.1016/0006-291X(72)90546-3.